

Güllər

Yusif Səmədoğlu

Qardaşım Vaqifə

Konsertin başlanmasına az qalmışdı.

Səhnəyə bitişik olan işıqlı otağa bugünkü konsertin ifaçıları toplaşmışdı. Onların çoxuna on altı-on yeddi yaş ancaq vermək olardı. Kimi müəlliminin yanında dayanıb son dəfə məsləhətə qulaq asır, kimi skripkasını, kimi tarını kökləyirdi. Hamı çox yavaş, bəzən pıçılıya keçən bir səslə danışıq, bacardığı qədər özünü soyuqqanlı göstərməyə çalışırdı. Lakin belə hallarda həyacan həmişə süni soyuqqanlılığa üstün gəlir. Onlar həyəcanlanmaya bilməzdilər. Axı, bu gün onların ilk konserti idi!

Tahir otağın səhnəyə açılan qapısı yanında stulda oturmuşdu. O, pianistlərə xas olan adətlə tez-tez əllərini dodaqlarına yaxınlaşdırıb nəfəsi ilə isidirdi. Əynindəki tünd qara kostyum dolu bədəninə tarım çəkilmiş kimi görünürdü. Ağ ipək köynəyinin yaxalığını səliqə ilə pencəyinin üstündən aşırırmışdı. Sifətinin cizgiləri kobud olsa da cazibədar idi. Geniş alınıdakı xırda qırıqlar onu fikirli göstərirdi.

Onun görkəmi, çöhrəsində donub qalmış təbəssüm, qəlbində gizli bir hissın hökm sürdüyünü sübut edirdi. Bu gizli hissın adı nə qədər sadə və aydın idisə, o qədər də müdhiş idi. Dərd!

Onun on altı yaşında nə dərdi ola bilərdi?

İndiyədək həyat onu şənləşdirmişdi. Ona elə gəlirdi ki, ömrü boyu pis gün görməyəcək, həmişə xoşbəxtliklə yaşayacaq. Həyatda rast gəldiyi hər şey onun nəzərində adi, təbii halında qalmır, böyüyür, gözəlləşir, hər bir şəxs isə onun üçün məharəti və namusu təcəssüm edən bir insana çevrilirdi.

İndiyədək, on altı illik ömrü ucsuz-bucaqsız çəmənlikdə sakit axan bir çaya bənzəyirdi. Bu çay nə bulanır, nə qayalarla çarpışır, nə də bir maniəyə rast gəlirdi.

Lakin amansız dərd şəffaf suyun içinə düşən tünd bir mürəkkəb damlası tək onun həyatını bulandırdı. Tahir əvvəlcə sarsıldısa da, vaxt keçdikcə, dərdin də məhəbbət, sevinc kimi çox təbii bir hiss olduğunu dərk etdi...

Tahir qalxıb yoldaşlarına baxdı. Onlar nə qədər xoşbəxt görünürdülər! Hamının fikri yalnız bir şeylə—konsertlə bağlı idi. Tahiri isə konsert o qədər də çox düşündürmürdü. Onu düşündürən ayrı aləm idi.

Birdən kimsə onun qolundan dartdı. Bu, Tahirin məktəb yoldaşı, “Tarzən” ləqəbi ilə tanınan Həsən idi. Həsən ağ sədəflə bəzənmiş tarını çox incə bir hərəkətlə yanındakı qırmızı stolun üstünə qoyub Tahirə tərəf döndü:

—Adə, Tahir... Az qalır ürəyim partlasın,—deyə Tahiri qapıya tərəf çəkib pərdəni araladı, salona baxdı və davam etdi:—Bay atonnan, bir belə adamın qabağında çalmaq olar?

Tahir Həsənin üzünə baxıb gülümsündü. Onun burnunu iki barmağı arasında sıxıb:

—Qorxma, bakılı balası,—dedi,—sən zabilini çal, gör bir nə əl vuracaqlar.
—Görək də.

Həsən bir dəfə də “bay atonnan!” deyib tarını götürdü, otağın o başına getdi. Tahir isə pərdəni aralayıb diqqətlə salonu nəzərdən keçirməyə başladı.

Al-əlvan tavandan asılmış böyük çilçırağın gur işığı salonun mərmər sütunlarını ayna kimi parıldadırdı. Camaatın danışığı anlaşılmaz bir uğultu yaratmışdı. Oturanların çoxu Tahirə tanış idi.

Budur, ikinci sırada Həsənin atası Bəkir dayı ilə anası Gülnaz xala oturublar. Onlar konsertə Həsənin kiçik bacısı Solmazı da gətiriblər. Bəkir dayı tez-tez saatına baxır, arvadına nə isə deyir, Gülnaz xala isə asta-asta başını tərpədir. İki sıra geridə yenə tanış adamlar oturublar. Bəkir dayı ilə Gülnaz xala kimi onlar da konsertin başlanmasını səbirsizliklə gözləyirlər. Bu gün konsertə gələnlərin çoxu ata-analar idi.

Tahirin nəzərləri birinci sıradakı iki boş yerə sancıldı. Nə olaydı indi bu yerlərdə onun atası ilə anası oturaydı!

Tahir birdən-birə tutuldu. Qara qaşları düyümləndi. Oturanlar elə bil dumanlı pərdəyə büründülər. O, yıxılmasın deyə divara söykəndi. Gözündən bir damla yaş süzülüb o dəqiqə də yanağında qurudu. Xəyalında bir anlığa öz evləri canlandı.

Budur, onun səkkiz aydan bəri adi, rahat insan yuxusuna həsrət qalmış yorğun anası atasının başını yastıqdan üsulluca qaldırıb ona çay qaşığı ilə su verir, deyir:
—İç, iç, qurban olum, sənə, iç.

Xəstə gözlərini açır, xırıltılı bir səslə dillənir:
—Axı, içə bilmirəm...

Anası yavanır, dil tökür, nəhayət, xəstə atası bir qaşığı suyu güclə udur. Anası sevinir. O, gizlincə suya qənd qatmışdı. Xəstə isə bunu duymur.

Tahir xəyalından ayrıldı. Əllərini sinəsində çarpazlayaraq gözlərini bir nöqtəyə zillədi. Nədənsə yadına müəllimi ilə dünənki söhbəti düşdü.

Dünən dərsdən sonra müəllimi Tahiri yanına çağırtdırıb ona konsertdə bu gün yox, bir həftə sonra—ikinci qrupla çıxış etməyi təklif eləmişdi. Tahir bunun səbəbini soruşduqda, o demişdi:
—Oğlum, mən istəyirəm ki, sənin birinci rəsmi çıxışında atan da olsun. Mən istəyirəm ki, o sənə qulaq assın. Axı, o, sənə yalnız ata olmayıb, başa düşürsənmi?
—Müəllim, mən bunları yaxşı bilirəm.
—Mən də ona görə istəyirəm ki, sən ikinci qrupla çıxış edəsən. O vaxta qədər atan da sağalar.

Tahir isə belə cavab vermişdi:

—Xeyr, müəllim, yaxşı olar ki, elə sabah çıxış edim.

O, özlüyündə bu cavabın mənasını yaxşı bilirdi. O məna bu idi: “İkisi də bir şeydir. Heç bir təfəvütü yoxdur. Ya sabah, ya bir həftə sonra.” Bu sözləri müəlliminə açıq-açıqına deməyə Tahirin ürəyi gəlməmişdi.

O, bu sözlərin mənasını çoxdan başa düşmüşdü. Bu sözlər yuxusuz gecələrin əli ilə onun qəlbinə, beyninə yazılmışdı. O bilirdi ki, ələcsüz xəstə nə deməkdir. O bilirdi ki, atasına bir daha yorğan-döşəkdən qalxmaq qismət olmayacaq. Tahir bu günlər atasına—o ağıllı, rəhmdil kişiyyə son oğulluq borcunu verirdi. Nəm dəsmalla onu ayaqlarını silir, yastığını düzəldir, bir sözlə əlindən gələni edirdi. Bir gün, iki gün, üç gün... Nəhayət, atası, gülən, danışan, gəzən ən adi bir insan kimi onun gözləri qarşısından həmişəlik gedəcəkdir. Ata!.. Bu ad onun üçün indi əvvəlkindən nə qədər əziz və nə qədər mehriban səslənirdi. İndi Tahiri yandıran atasının bu konsertdə olmaması idi. Axı, o, uzun illik zəhmətinin bəhrəsini ona, ilk növbədə yalnız ona göstərmək istəyirdi!..

Foyedə üçüncü dəfə çalınan zəngin səsi Tahiri əzablı fikirlərdən ayırdı. Otaqda kimsə qışqırdı.

—Konsert başlanır!

Bir azdan otağa yaşlı bir qadın girdi. O, içəriyə toplaşanları mehriban nəzərlərlə süzdükdən sonra, hamıya müraciətlə:

—Hə, qorxmursuz ki?—dedi və cavab gözləmədən əlindəki kağızı nəzərdən keçirə-keçirə qapıya tərəf yönəldi, qara mahud pərdələrin arasında gözdən itdi. Bir neçə saniyədən sonra səhnədən onu aydın səsi eşidildi:

—Onillik musiqi məktəbinin buraxılış sinfi şagirdlərini iştirakı ilə konsertimizə başlayırıq. Segah-zabil... Tarda çalacaqdır Həsən Əlizadə.

Qadın səhnədən çıxıb “tez ol, tez ol,”—deyə Həsəni tələsdirdi.

“Tarzən” Həsən tarı əlində, yüngül addımlarla qapıya tərəf gedəndə Tahir yenə onu səsinə eşitdi: —Bay atonnan!..

Həsənin tarı dilləndi... Tahir pərdəni aralayıb ona baxır, zabilə qulaq asırdı.

Həsən zabilin son xallarını vurub qurtarmışdı ki, salon guruldadı. Hamı Həsənə əl vururdu. Bəkir dayının səadətlə yanan gözləri sanki hamıya: “baxın, yaxşı baxın, mənim oğlumdur!”—deyirdi. Gülnaz xala isə, camaat görməsin deyə başını aşağı salıb gözlərinin yaşını silirdi. Tahir Gülnaz xalanı belə bir vəziyyətdə gördükdə, nədənsə gözləri önündə öz anasının surəti canlandı. O da gözü yaşlı, əli dəsmallı idi. Tahir son vaxtlar anasını başqa cür təsəvvür edə bilmirdi. Lakin bu iki qadının axıtdığı göz yaşlarında nə qədər fərq var idi!

Həsəndən sonra Tahirin növbəsi idi. O, səhnəyə çıxan kimi duruxdu. Böyük proyektorların gur işığı bir müddət onun gözlərini qamaşırdı. Tahir səhnədə qaralan royallı güclə seçə bildi. O, salona baxa-baxa royala tərəf addımladı. Yenə gözləri o iki boş yerə sataşdı. Qəlbində pərişan bir sim titrədi. Nəhayət, özünü ələ alaraq oturdu.

İlk akkord səsləndi. Tahirin qulaqları dəhşətli bir şey eşitdi. Akkord bu dərəcədə ümidisz və “yorğun” səslənməməli idi! Onun barmaqları elə bil gücdən düşmüşdü. Tahirin ürəyi tez-tez vurur, sanki çabalayır, sinəsini yarıb bayıra atılmaq istəyirdi. O, akkordu bir də vurdu. Salonunda camaat pıçıldıadı...

Tahir hiss edirdi ki, çaldığı əsər indi onun barmaqları altında tamam başqa bir ruhda—bu əsərin mənasına yabançı olan ruhda səslənir. Bunun səbəbi nə idi? Tahirin xəyalını yenə o iki boş yer çulğaladı. Görünür, son günlər dərd onu çox sarsıtmışdı. Tahir artıq özünü itirməyə başlamışdı. Müdhiş həyəcandan başı gicəllənir, barmaqarı quruyurdu. Elə bu an... Tahir royaların içində, sarı simlərin üstündə uzanmış atasını gördü. Qulaqlarına doğma bir səs gəldi:

—Oğlum, qorxma, mən sənənləyəm, can bala! Qorxma, çal, mən səni dinləyirəm...

Atası gözlərini açıb ona bu sözləri deyirdi. Xəyal o qədər canlı idi ki, Tahir hər şeyi—konserti də, oturanları da unutmuşdu. O, yalnız çalır, gözlərini xəyaldan ayırmadan çalırdı. Ürəyi çaldığı əsərlə həmahəng vururdu. Xəyal isə artıq başını yastıqdan qaldırıb məhəbbət dolu nəzərlə ona baxır, gülümsünür, xırıltı ilə yox, gümrah bir səslə deyirdi:

—Sağ ol, can bala! Bax belə, qorxma çal!..

Tahir çalırdı. Atasının eşqinə, həyatın eşqinə çalırdı. İndi onun ifa etdiyi əsər yeni ruhda səslənir, qalib gəlmiş həyatın və gəncliyin əzəmətini, onun məğlubedilməzliyini ifadə edirdi. O çalır, xəyal isə gözləri qarşısından getmirdi... Bu nədir? Deyəsən atası ayağa durur? Bəli, elədir. O, artıq ayaq üstədir. Budur, o geyinir, oğluna baxıb gülür, otaqda gəzinməyə başlayır. O, heç xəstəyə oxşamır. Ağır addımlarla öz yazı stoluna yanaşib oturur, tənhalıqdan toz basmış ən yaxın sirdaşını—qələmini əlinə alır. Tahir yenə onun səsini eşidir: “Görürsənmi, can bala, heç bir həkim, heç bir dərman mənə kömək etmədi. Məni ayağa qaldıran yenə də sənət eşqi oldu. Çal, bala, həmişə çal. Mən bir ata kimi zəhmətimin bəhrəsini gördüm. Sən atanı şad etdin. Sağ ol, can bala, çox sağ ol!”

Sonra atası başını aşağı salır. Deyəsən yazır.

Tahirin səadətdən gözləri yaşarmışdı. Tahir qalib gəlmişdi. Qəm, matəm qalib gəlmişdi!

Tahirin barmaqları royaların yuxarı dillərindən aşağı sürüşüb son akkordu vurdu. Xəyal o dəqiqə yox oldu.

Tahir ayağa qalxdı. Salondan hənirti də eşidilmirdi. Hamı Tahirə baxırdı. “Nə olub, camaat niyə belə sakit oturub? Bəlkə mən pis çalmışam?”—deyə Tahir düşündü. Birdən o, hiss etdi ki, yanaqları yaşdır; o çala-çala ağlamışdı. Tez səhnədən çıxmaq lazım idi. O, dönüb qarıya tərəf getmək istəyirdi ki, salondan alqış səsləri ucaldı. Elə bu an o, bir qızın titrək səsini eşitdi:

—Tahir, buyur.

Tahir səs gələn tərəfə döndükdə, yanında məktəbli geyimində dayanmış sinif yoldaşı Şəfiqəni gördü. Utandığından Şəfiqənin yanaqları qızarmışdı. Qız əlində tutduğu kiçik bir gül dəstəsini Tahirə uzadıb, onun bu töhfəni qəbul etməsini gözləyirdi. Tahir qısa bir tərəddüddən sonra gül dəstəsini aldı və Şəfiqənin əlini sıxıb “çox sağ ol” dedi. Şəfiqə səhnəni tərk etdi.

Camaat ara vermədən əl vurur, səmimi nəzərlərlə Tahirə baxırdı. Nəhayət, Tahir baş əyib qarıya tərəf yönəldi, otağa girdi. Yoldaşları onu dövrəyə aldılar. Hərə bir tərəfdən təbrik etməyə başladı.

Lakin Tahir heç bir şey görmür, heç bir şey eşitmirdi. İndi onun düşüncəsi, gizli mülahizələri yalnız bu kiçik gül dəstəsinə tabe olmuşdu. Bu güllər Tahirə ürək dolusu nəfəs almağa imkan verirdi.

“Yaxşı yadımdadır,—deyə Tahir düşünürdü,—həmişə dədəm şər gecələrindən evə qayıdanda özü ilə çoxlu gül dəstələri gətirərdi. Onda biz hamımız—anam, bacım, qardaşım—hamımız sevinərdik. Mən də gərək onu sevindirəm. Can ata, bu saat, bu dəqiqə!...”

Tahir otaqdan necə çıxdığını, paltosunu geyinib küçəyə necə atıldığını bilmədi. Ancaq təngnəfəs halda evlərinə çatanda ayıldı. İti addımlarla üçüncü mərtəbəyə qalxdı. Zəngi basdı, qapı açılan kimi içəri cumdu, çəvikliklə paltosunu soyundu və dar dəhlizi ötüb atası yatan otağın qapısını açdı.

Atası gözləri yumulu uzanmışdı. Tahir çarpayının başında əlləri qoynunda dayanmış anasını və dərdən beli bükülmüş ağ saçlı əmisini gördü. O, pıçılı ilə soruşdu:

—Dədəm necədir?

Anası yenə yalan danışdı:

—Yaxşıdır, indi lap yaxşıdır,—deyib susdu. Xəstənin soyuq tər basmış alnını silib soruşdu:

—Oğlum, necə çaldın?

Tahir arxasında gizlətdiyi gül dəstəsini anasına göstərib gülümsündü. Tahir istəyirdi ki, bu dəqiqə anası, atası, əmisi—hamı gülsün, danışsın, onu təbrik etsin. Lakin...

Elə bu an atasının bir-birinə yapışmış kirpikləri aralandı. O, gözlərini açdı.

—Dədə, bax, bu gülləri mənə veriblər, bu gün konsertdə çaldığıma görə veriblər,—deyə Tahir qabağa yeriyib gül dəstəsini atasına tərəf uzatdı.

Xəstə laqeyd nəzərlərlə güllərə baxdı, göyümtül dodaqlarını açıb çox zəif bir səslə dilləndi:

—Təbrik eləyirəm, can bala. O gün olsun ki, bu güllərdən tez... tez... O susdu, sözünü qurtara bilmədi. Yalnız sinə dolusu nəfəs aldıqdan sonra davam etdi.

—Ancaq bu gülləri saxla, can bala, lazım olar... saxla... saxla...

... Bəli, o güllər lazım oldu. Bu hadisənin sabahısı Tahirin atasının tabutu yanında qoyulan ilk gül dəstəsi bu güllər oldu. Güllər bircə gecədə həddindən artıq solmuşdu. Bəlkə də buna səbəb Tahirin dərdi idi. Tabutun qarşısında dayanmış dostlar, tanışlar bu gül dəstəsinə fikir vermirdilər. Səhsiz-hesabsız əklillərin arasında bu gül dəstəsi heç də nəzəri cəlb etmirdi. Ora baxan bircə Tahir idi. O, dəhşətdən böyümüş gözlərini bu güllərdən ayırmırdı.

Vaxt keçəcək, həyatın ən adi qanunu—yaşamaq qanunu bəlkə də Tahirə bu böyük dərdi unutturacaqdı. Lakin o, ömrü boyu ilk konsertini və kiçik gül dəstəsini unuda bilməyəcəkdir. Hər bahar fəslə Tahir təbiəti bəzəyən al-əlvan çiçəklərə baxıb bu sözləri deyəcəkdir:

—Ah güllər, güllər! Siz mənə nələr xatırladırsınız!

Veb direktor: Betti Bleyer

Mətni yığdı: Səkinə İsgəndərova

Veb üçün hazırladı: Ülviyyə Məmmədova

AZERİ.orga qoyuldu: aprel, 2004